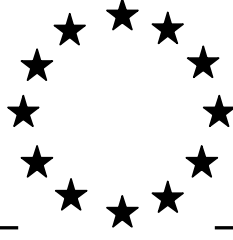

**CONSEIL DE
L'EUROPE**

**AVRUPA
KONSEYİ**

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

DAĞDELEN VE DİĞERLERİ- TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 1767/03, 14246/04 ve 16584/04)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

25 Kasım 2008

İşbu karar Sözleşme'nin 44 / 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

USUL

T.C. vatandaşları Önder Dağdelen, Sami Özbil, Ergül Çiçekler ve Murat Telli (başvuranlar) tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 15 Kasım 2002 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapılan 1767/03, 14246/04 ve 16584/04 numaralı üç başvuru sonucu bu dava görülmektedir.

Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul barosu avukatlarından M.A. Kırdök ve M. Kırdök tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar Önder Dağdelen, Sami Özbil, Ergül Çiçekler ve Murat Telli sırasıyla 1978, 1977, 1976 et 1978 doğumludur.

29 Nisan 1996 tarihinde, iki kişi bir bombalı saldırı teşebbüsü esnasında tutuklanmıştır. Aynı gün polis, sanığın başvuranlardan Önder Dağdelen ve Sami Özbil ile birlikte kullandığı dairede arama yapmıştır. Bu arama esnasında silahlar, cephaneler, kullanıma hazır bombalar, patlayıcı malzemeler ve yasa dışı TKEP-L¹ örgütüne dair belgeler bulunmuş ve başvuranların ikisi de tutuklanmıştır.

Polis bu operasyon bünyesinde toplam on beş kişiyi tutuklamıştır. Tutuklananlar arasında bulunan başvuranlardan Ergül Çiçekler 3 Mayıs 1996 tarihinde ve yine başvuranlardan Murat Telli 4 Mayıs 1996 tarihinde tutuklanmıştır.

Gözetiminde oldukları sürede, ifade vermeyi reddeden başvuran Sami Özbil haricindeki tüm başvuranlar itiraflarda bulunmuşlardır. Kendileri örgüt bünyesindeki faaliyetlerini ve yürüttükleri silahlı eylemleri detaylı olarak anlatmışlardır.

Polis, bu dönemde, birçok silah, cephane, patlayıcı, sahte kimlik belgeleri, resmi mühürler ve örgüte dair belgeler ele geçirdiği aramalar gerçekleştirmiştir. Polis ayrıca, fotoğraflardan kimlik belirleme, olayları canlandırma ve tanık teşhis seansları düzenlemiştir.

Böylece, polis, 7 Mayıs 1996 tarihinde, bir tanığın başvuranlar arasından Sami Özbil ve Önder Dağdelen'i silahlı soygunu gerçekleştirenler olarak tanıdığı bir teşhis seansı gerçekleştirmiştir. Teşhis tutanağında başvuranların gözetiminde oldukları sürede ilgili yerde silahlı soygunu gerçekleştirdiklerini kabul ettikleri belirtilmiştir.

Polis, 11 Mayıs 1996 tarihinde, başvuranlardan Ergül Çiçekler'in katılımıyla fotoğraftan tanıma seansı düzenlemiştir. Teşhis tutanağına göre, başvuran polis tarafından yapılan sorgulamada örgüt adına yürütülen eylemlere katıldığını kabul etmiştir.

---

¹ Türkiye komünist işçi partisi /Leninist, yasadışı silahlı örgüt.

Polis, 12 Mayıs 1996 tarihinde, başvuranlar Önder Dağdelen ve Sami Özbil'i diğer bir şüpheli ile yüzleştirmiştir. Bu yüzleştirme sonucunda düzenlenen tutanağa göre, başvuranlardan Önder Dağdelen, diğer iki şüpheli ile birçok silahlı eyleme katıldığını kabul etmiştir.

4 Mayıs 1996 tarihinde, başvuranların tıbbi muayenesi saat 20.00 ile 21.30 arasında, Bezmiâlem Valide Sultan Vakıf Gureba hastanesinin acil bölümünde gerçekleşmiştir. Düzenlenen tıbbi raporlarda aşağıdaki hususlar yer almıştır:

– Önder Dağdelen: Hiçbir yara ve darbe izi yoktur, kolları hareket ettirirken hafif hassasiyet bulunmaktadır.

– Sami Özbil: Sol gözde morluk, testisler ve bel seviyesinde hassasiyet (raporun diğer kısımları okunaksız) bulunmaktadır. Doktor, nöroşirurji, üroloji ve göz doktorumda muayene edilmesini talep etmiştir. (raporun diğer kısımları okunaksızdır).

– Ergül Çiçekler: Epigastrik bölgede ve vücudun bir kısmında (okunaksız) hassasiyet ve sol kol ve önkol seviyesinde hassasiyet bulunmaktadır.

– Murat Telli: Sol burun deliğinde pıhtılaşmış kan tespit edilmiştir. Doktor kbb muayenesi talep etmiştir.

Başvuran, Sami Özbil aynı gün nöroşirurji bölümünde muayene edilmiş acil nöroşirurjik müdahale edilmesini gerektiren bir patoloji tespit edilmemiştir. Başvuranlardan Murat Telli ise kulak-burun-boğaz muayenesi olmuştur. Raporda burunun ve kulağın dış kısımlarında hiçbir yara ve darbe bulunmadığı ve sol burun deliğinde [okunaksız] olduğu belirtilmiştir. Raporun kalan kısmı okunaksızdır.

Başvuranlar, 10 Mayıs 1996 tarihinde, aynı hastanede yeniden muayene edilmişlerdir. Aralarında başvuranların da yer aldığı, gözaltındaki on beş kişi için bir sayfalık kısa bir rapor düzenlenmiş ve ilgililerin muayenesi sonucunda hiçbir yara ve darbe izine rastlanmadığı belirtilmiştir.

Başvuranlar, 13 Mayıs 1996 tarihinde, saat 16.20'ye doğru, İstanbul Adli Tıp Kurumu'nda muayene edilmişlerdir. Bu muayenenin sonucunda düzenlenen raporda aşağıdaki hususlara yer verilmiştir:

– Önder Dağdelen: Vücut üzerinde hiçbir yara ve darbe izine rastlanmamıştır. Başvuran kollarından asıldığı ve sol omzunda ağrılar olduğu şikâyetini dile getirmiştir. Doktor sol boyun seviyesinde tutulma ve hafif bir hassasiyet, omuzlarda, dirseklerde ve bileklerde eklemiş işlevlerin normal olduğunu tespit etmiştir. Bir günlük iş görmezlik raporu düzenlemiştir.

– Sami Özbil: Vücut üzerinde hiçbir yara ve darbe izi yoktur. Başvuran, bel bölgesinde ağrılarının olmasından ve idrarının kırmızı renginden şikâyetçi olmuştur. Doktor; elle muayene esnasında belinin iki tarafında hafif bir hassasiyet tespit etmiştir. İlgilinin, gerekli şekilde donatılmış olan bir hastanenin üroloji bölümünde muayene edilmesi gerektiğini ve kesin raporun ancak bu tür bir muayenenin sonunda düzenlenebileceğini belirtmiştir.

– Ergül Çiçekler: Ağız mukozasında mikrop kapmış hafif yaralar, sol kolun dış kısmında 5cm'ye 10 cm genişliğinde lezyon ve kafatasının sol üst kısmında 1 cm'ye 2 cm genişliğinde şiş tespit edilmiştir. Başvuran sol kolunda hassasiyet ve güç kaybı ile uyuşukluktan, ayrıca sol bilekte hassasiyet kaybindan şikâyetçi olmuştur. Doktor kolu germe zorlukları, kolun alt kısmını aşağı yukarı hareket ettirme ve sol elini açıp

kapamada sıkıntılar olduğunu tespit etmiştir. İlginin, muayene olmak üzere nöroloji birimine nakil edilmesi gerektiğini ve kesin raporun ancak bu nörolojik muayenelerin ardından düzenlenebileceğini belirtmiştir.

– Murat Telli: Hiçbir yara ve darbe izi yoktur. Başvuran kollarından asıldığından ve de omuzları ve kolları seviyesinde ağrıları olduğundan şikâyetçi olmuştur. Doktor elle yapılan muayene sonucunda, omuzlar ve kollar seviyesinde hafif bir hassasiyet tespit etmiştir. İlginin kollarını, dirseklerini ve bileklerini hareket ettirebildiğini tespit etmiş ve bir günlük iş görmezlik raporu düzenlemiştir.

Gözültına alınan diğler on şüphelinin de tıbbı muayeneleri, başvuranları ile aynı anda gerçekleştirilmiştir. Raporda bu kişilerden bazıları da başvuranları ile benzer darbe ve yara izleri ile patolojilerin varlığından ve benzer şikâyetlerin mevcudiyetinden bahsedilmiştir.

Başvuranlar aynı gün, Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı tarafından dinlenmiştir (« Başsavcı »). Başvuranlar başsavcı huzurunda aleyhlerine bildirilen suçlamaları reddetmiş ve işkenceye tabi tutuldukları gerekçesi ile polise verdikleri ifadeler ve de gözaltında tutuldukları sürede düzenlenen tutanaklara itiraz etmişlerdir.

Başvuranlar 14 Mayıs 1996 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakiminin karşısına çıkmışlar ve hakim tutuklanmalarına karar vermiştir. Başvuranlar hakime verdikleri ifade başsavcıya söylediklerini tekrarlamışlardır.

A. Devlet Güvenlik Mahkemesinde başvuranlara karşı yürütölen ceza davası

Başsavcı, 12 Ağustos 1996 tarihinde, aralarında başvuranların da bulunduğö on dört kişi aleyhinde, silahlı eylemler gerçekleştirerek Anayasal düzeni bozma teşebbüsünden ve yasadışı örgüt üyesi olmak, bu örgüte yardım ve yataklık etmek ve de patlayıcılar üretmek ve kullanmak suçlarından dava açmıştır. Sanıkların 37 eyleme karıştıklarından şüphelenilmektedir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, 17 Ekim ve 22 Kasım 1996 tarihlerinde düzenlenen ilk iki duruşma esnasında, aralarında başvuranların da bulunduğö 13 sanığın ifadesini almıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesinin başvuranlar arasından Önder Dağdelen'in dinleneceğö duruşmaya geçmeden önce, avukatı müvekkilinin gözaltında tutulduğö sürede işkenceye tabi tutulduğunu beyan etmiş ve yasadışı kanıtlar olmalarından dolayı, hâkimlerden polis tarafından alınan ifadeleri okutmamalarını ve dava çerçevesinde bu ifadeleri değerlendirmeye almamalarını talep etmiştir. Mahkeme, baskı altında alınan ifadeler dayanılarak hüküm verilemeyeceğöne dair mutlak yasağö rağmen, dosyada bulunan diğler kanıt unsurlarından dolayı bu ifadelerin değerlendirilmesinin yasal bir zorunluluk olduğunu belirterek talebi reddetmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesinde başvuranlardan Önder Dağdelen ve Ergöl Çiçekler üzerlerine atılı eylemlere katıldıklarını reddetmişlerdir. Başvuranlardan Önder Dağdelen sadece yasadışı örgüte üye olduğunu kabul etmiştir. Başvuranlar bu unsurların işkence altında elde edilmesi nedeni ile polis huzurunda verdikleri ifadeler ve de gözaltında kaldıkları sürede yapılan soruşturmalara itiraz etmişlerdir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 22 Kasım 1996 tarihinde gerçekleşen duruşmanın sonunda, beş tanığın ve başvuranların gözaltında tutuldukları sürede, tutanakları imzalayan polis memurlarının duruşmaya çağırılmasına karar vermiştir. Ayrıca Devlet Güvenlik Mahkemesi, dosyanın tamamlanması için birçok usuli işlemin gerçekleşmesini emretmiş, A.A. olarak adlandırılan kişi aleyhine yürütülen davayı önündeki dava ile birleştirmiş ve aralarında başvuran Murat Telli'nin de bulunduğu üç sanığın tahliyesine karar vermiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 4 Şubat 1997 ve 8 Temmuz 1997 tarihleri arasında, üç tanığı ve ilgililerin gözaltında oldukları sürede soruşturmaların tutanaklarını imzalamış olan altı memuru dinlediği dört duruşma düzenlemiştir. Polislerden dördüne karşı başvuranlara kötü muamele uygulamaktan dolayı, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açılmıştır. Polis memurları kötü muamele iddialarını reddetmiş ve tutanakların içeriğini teyit etmişlerdir. Duruşmada hazır bulunan sanıklar, polis memurlarını kendilerine işkence yapanlar olarak teşhis etmişlerdir. Devlet Güvenlik Mahkemesi bu duruşmalar boyunca, dosyayı tamamlamak üzere başka usuli işlemler gerçekleştirmiş, firarda olan bir sanık ile ilgili davayı ayırmış ve üç sanığın tahliyesine karar vermiştir. Başsavcı 8 Temmuz 1997 tarihinde gerçekleşen duruşma esnasında, davanın esası hakkındaki iddialarını sunmuştur.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 11 Eylül 1997 tarihinde, savunmanın avukatlarının iki tanığın dinlenmesi hakkındaki talebini kabul etmiştir. İlgili tanıklar 23 Ekim 1997 tarihli duruşmada dinlenmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi 9 Aralık 1997 tarihli duruşmada, savunmanın bazı belgeleri sunma talebini kabul etmiş ve tanınan süreleri yenilemiştir. 12 Şubat 1998 tarihinde grafolojik bir ekspertizle fotoğraf ekspertizini ve davaya ilişkin diğer işlemleri dosyaya koymuş ve bir sanığın savunmasını dinlemiştir. Bu duruşmaların sonunda, savunmalarını hazırlamaları için başvuranlara ve avukatlarına süreler tanınmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 28 Nisan 1998 tarihli duruşmada, aralarında başvuranlardan Önder Dağdelen'in, Sami Özgül'ün ve Ergül Çiçekler'in de yer aldığı altı sanığın savunmalarını ve avukatların müdafaalarını dinlemiştir. Bu duruşmanın sonunda sekiz davacının dinlenmesine ve ithamnamede yer alan, başvuranların gerçekleştirmek ile suçlandığı eylemlere dair birçok evrakın sunulmasını talep edilmesine karar vermiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 30 Haziran 1998 ve 28 Ocak 1999 tarihleri arasında düzenlenen dört duruşmada davacıları dinlemiş, talep edilen belgeleri teslim almış, başka belgeler talep etmiş ve polis memurlarına karşı açılan davanın safahatı hakkında bilgi almıştır. Mahkeme, 28 Ocak 1999 tarihinde yapılan duruşmada bir davacıyı dinlemiştir. Başsavcı iddialarını 8 Nisan 1999 tarihli duruşmada sunmuştur.

10 Haziran 1999 ve 12 Kasım 1999 tarihleri arasında düzenlenen beş duruşma sanıkların savunmalarını sunmalarına vakfedilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi bünyesinde görülen dava boyunca başvuranlardan Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler beş duruşmaya ve diğer başvuranlar iki duruşmaya katılmayı reddetmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 12 Kasım 1999 tarihinde, başvuranlardan Önder Dağdelen'i, Sami Özbil'i ve Ergül Çiçekler'i, Ceza Kanununun 146/1 maddesi

uyarınca Anayasal düzeni bozma teşebbüsünden dolayı, ölüm cezasına çarptırılmış, ceza ömür boyu hapis cezasına çevrilmiştir. Başvuranlardan Murat Telli, eski Ceza Kanunu'nun 169. maddesinin uygulanması ile yasadışı örgüte yardım ve yataklık etmekten iki sene altı ay hapis cezasına mahkum edilmiştir.

DGM kararını verirken, diğerleri arasında, başvuranların polise verdikleri ve kendilerine yöneltilen suçlamaları kabul ve birbirlerine karşı tanıklık ettikleri ifadelerini de dikkate almıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesi Ağır Ceza Mahkemesinde polis memurlarına karşı açılan kamu davası hakkında bilgi edindikten sonra, zorla alındığı iddia edilen ifadelerin başka maddi kanıtlarla desteklendiğini ve soruşturmalara katılan polis memurlarının DGM'de ifade verdiklerini ve kötü muamele iddialarını reddettiklerini tespit etmiştir. Bunlara, mağdurların uyuşan tanıklıkları ve başvuranları suçlayan yüzleştirmeler eklenmiştir.

Başvuranlar 15 Kasım 1999 tarihinde temyize gitmiştir. Başvuranlar mahkûmiyetlerinin işkence altında alınan ifadelere ve soruşturmalara dayandığını belirtmişler ve kararın Ağır Ceza Mahkemesi bünyesinde yürütülen ceza davasının sonuçlanmasından önce verilmesinden dolayı usulsüz olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başsavcı da aynı nedenlerle temyize gitmiştir.

Yargıtay 26 Mart 2001 tarihinde, gerekçelerin yetersiz oluşu ve sanıklardan birine pişmanlık yasasının uygulanabilirliğinin incelenmemiş olması nedenleriyle kararı bozmuştur.

Davayı yeniden gören Devlet Güvenlik Mahkemesi, 24 Temmuz 2001'deki ilk duruşmasında ve 13 Eylül 2001'de düzenlenen bir sonraki duruşmada aralarında başvuranların da bulunduğu sekiz sanığın ifadesini almıştır. 20 Kasım 2001 tarihli duruşmada sanıklardan ikisinin Yargıtay'ın kararı ile ilgili beyanlarının halen alınamadığı tespit edilmiş ve davaları ayrılmıştır. Bu duruşmanın sonunda, sanıklardan birisi için, Yargıtay'ın kararına uygun olarak, pişmanlık yasasının uygulanabilirliği konusunda Emniyet Genel Müdürlüğü'nün görüşünün alınmasına karar verilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 19 Şubat 2002 tarihinde, başvuranların gözaltından sorumlu olan polis memurlarına karşı açılan ceza davasının sonucu hakkında bilgi edinme kararı almıştır. Atılı suçlara ilişkin belgelerin sunulmasını talep etmiş, savunma avukatının iki davanın birleştirilmesi talebini reddetmiş ve sanıklardan ikisinin tahliyesine karar vermiştir.

DGM 7 Mayıs 2002 tarihli duruşmada Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki davanın halen derdest olduğunu tespit etmiştir. Savunma avukatlarından bir tanesinin bu davanın diğer iki dava ile birleştirilmesi talebinin ardından, bu davalara dair dosyaların kendisine sunulmasını talep etmiştir. Atılı suçlara ilişkin belgelerle ilgili talebini yinelemiştir. Son olarak Yargıtay kararı ile ilgili olarak, sanıklardan ikisinin ifadesinin Ceza Muhakemesi Kanunu'na aykırı olarak tek hakim tarafından alındığını tespit etmiş ve Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'nden sanıkların ifadelerini almasını istemiştir.

16 Temmuz 2002 tarihinde, iki davanın dosyalarını teslim almıştır. Bu dosyaların incelenmesinin ardından, davayla ilgili belgelerin bir suretini dosyaya

eklemiş ve bu iki davanın önündeki davayla birleştirilmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

26 Eylül 2002 tarihinde, sanıkların bulunamamasından dolayı, istinabenin icra edilemediğini tespit etmiştir. Öte yandan, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün pişmanlık yasasının ilgili sanığa uygulanamayacağını belirten görüşünü de teslim almıştır. Ayrıca, Ağır Ceza Mahkemesi'nde polis memurları aleyhinde görülmekte olan ceza davasının zamanaşımından dolayı sona erdiğini not etmiştir.

17 Aralık 2002 tarihinde, talep etmiş olduğu belgeler mahkemeye ulaşmıştır. Başsavcı bu duruşmada iddianamesini sunmuştur. Savunmanın avukatlarından biri, 4.ve 5. Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görülmekte olan iki davanın birleştirilmesine yönelik talebini yinelemiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi, iki davanın olayları arasındaki bağlantıyı tespit ettikten sonra bu davaların birleştirilmesine gerek olmadığı kararını almıştır. Bu çerçevede, AİHM'nin içtihatı doğrultusunda, hukuka saygının bir davanın makul bir sürede görülmesini gerektirdiğini belirtmiştir.

13 Mart 2003 tarihinde gerçekleşen duruşmada sanıkların savunmalarını ve avukatların müdafaalarını dinlemiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 6 Mayıs 2003 tarihinde, Murat Telli haricinde başvuranları başta mahkûm ettiği cezalara çarptırmıştır. 4616 no'lu Yasa gereğince, Murat Telli hakkındaki kovuşturmanın ertelenmesine karar vermiştir. Ayrıca, davanın diğer iki sanığıyla ilgili bölümünün bu ikisinin hala aranıyor olması nedeniyle ayırmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, duruşmalar boyunca başvuranlar tarafından öne sürülen savunma araçlarını özetledikten sonra, başvuranlardan Ergül Çiçekler'in ve Önder Dağdelen'in emniyet müdürlüğünün bürolarında gerçekleşen soruşturmaları esnasında suçlarını itiraf ettiklerini, ancak başsavcı ve yedek hakim huzurunda sözlerini geri aldıklarını tespit etmiştir.

Ardından dosyadaki kanıtlara atıfta bulunmuş, ayrıca yasadışı örgüte ilişkin evrakı, sanıkları üzerinde ve gösterdikleri yerlerde bulunan silah ve diğer eşyayı, bilirkişi raporlarını başka davalar çerçevesinde yargılanan kişilerin ifadelerini dikkate almıştır. Ayrıca, gözaltı süresince yapılan soruşturmaları, fotoğraflı kimlik teşhis tutanaklarını, olayları canlandırma tutanaklarını, kimlik belirleme işlemlerinin tutanaklarını ve de yüzleştirme tutanağını da belirtmiştir. Başvuranların gözaltında alınan ifadeleri bu dosyada yer almamıştır.

Yargıtay 1 Aralık 2003 tarihinde, ikinci kararı onamıştır.

B. Polis memurları aleyhine açılan ceza ve disiplin davaları

Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı 12 Ağustos 1996 tarihinde, başvuranların kötü muamele iddialarını İstanbul Başsavcısına aktarmış, ilgililerin ifadelerini ve dava gereği alınan tıbbi raporları iletmıştır.

İstanbul Başsavcısı 28 Ağustos 1996 tarihinde Fatih Savcılığı lehine görevsizlik kararı vermiştir.

Fatih savcısı suçlanan dört polis memurunun ifadesini almış, polisler aleyhlerine dile getirilen suçlamaları reddetmiştir.

Fatih Savcısı, 6 Mart 1997 tarihinde dava konusu dosyayı, adli soruşturma sonuçları ile birlikte İstanbul Savcısına iletmıştır.

İstanbul Cumhuriyet Savcısı 20 Mart 1997 tarihinde, devlet görevlilerinin işkence ile itiraf elde etmelerini yasaklayan Ceza Kanunu'nun 243. maddesine dayanarak başvuranların sorgusuna katılan dört polis memuru hakkında, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde ("Ağır Ceza Mahkemesi") dava açmıştır. Başvuranlar davaya müdahil olmuştur.

Ağır Ceza Mahkemesi 29 Nisan 1997 tarihinde yapılan birinci duruşmada başvuranlardan Önder Dağdelen'i, Sami Özbil'i ve Murat Telli'yi ve davacı olan diğer kişiyi polis memurlarının yokluğunda dinlemiştir.

Başvuranlardan Sami Özbil falakaya yatırıldığını, Filistin askısına asıldığını, soğuk suya batırıldığını ve testislerine vurulduğunu söylemiştir. Onatlı gün süren gözaltı süresince, iki kez hastaneye götürüldüğünü, polis memurların hastanede gerçekleştirilen muayenelerin ve radyografilerin sonuçlarına el koyduklarını söylemiş ve halen kendisine yöneltilen kötü muamelelerden dolayı sağ ayağını ve kolunu hareket ettirmekte zorlandığını eklemiştir.

Başvuranlardan Önder Dağdelen fiziki ve psikolojik işkenceye tabi tutulduğunu ve özellikle silahla tehdit edildiğini beyan etmiştir. Dayak yediğini, Filistin askısına asıldığını ve falakaya yatırıldığını belirtmiştir.

Başvuranlardan Murat Telli dayak yediğini, Filistin askısına asıldığını ve suya batırıldığını beyan etmiştir. Polis memurlarının ameliyat olduğu yere vurduklarını eklemiştir.

Başvuranlar kötü muamelelerden sorumlu olan polis memurlarını teşhis ettiklerini beyan etmişlerdir. Ayrıca, adli tıpta gerçekleşen muayeneleri esnasında, suçlanan polis memurlarından ikisinin, vücutta tespit edilen izleri rapora yansıtmasını doktordan talep ettiklerini söylemiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, 3 Haziran 1997 tarihinde, dört polis memurunun savunmasını dinlemiştir. Polis memurları kendilerine yöneltilen suçlamaları reddetmişlerdir.

Aynı duruşmada mahkemeye ifade veren başvuran Ergül Çiçekler yakalandığında ve polis karakoluna götürülen polis aracında kendisine hakaret edildiğini ve dayak yediğini beyan etmiştir. Polis karakolunda kendisine hakaret edildiğini, tehdit edildiğini, dayak yediğini, tahtadan cetvel ile kollarından asıldığını ve üzerine su sıkıldığını beyan etmiştir. Polis memurları, asılı olduğu sürede kaslarını ezmiş, neredeyse bayıltmışlardır. Ayrıca, Gureba hastanesinde yapılan tıbbi muayenenin güvenilirliğine de itiraz etmiştir. Duruşmada hazır bulunan dört polis memurunu bu kötü muameleleri yapan şahıslar olarak tespit etmiştir.

4 Temmuz 1997 ile 29 Mayıs 1998 tarihleri arasında Ağır Ceza Mahkemesi, halen dinlenmemiş olan iki davacıyı dinlemek üzere, birçok usuli işlemi gerçekleştirdiği altı duruşma düzenlemiştir. Bu kişilerin bir tanesini 14 Nisan 1998 tarihindeki duruşmada dinlenmiştir. Belirtilen adreste bulunamayan diğer davacının ifadesini almaktan vazgeçmiştir. 29 Mayıs 1998 tarihindeki duruşmada, savunmanın üç tanığını dinlemiş ve başvuruların avukatı tarafından yapılan, sanıkların ve davacıların yüzleştirilmesine yönelik ek soruşturma talebini kabul etmiştir. Bu doğrultuda tüm davacıların adreslerinin bulunmasını emretmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 10 Temmuz 1998 tarihinde, duruşmaya katılma ve yüzleşmeler için mahkeme emirleri çıkarmıştır.

20 Ekim 1997 tarihli duruşmada, polis memurlarının ikisinin başka şehirlere atandığını ve üçüncüsünün askerde olduğunu tespit edilmiştir. Mahkeme, bu durumun yüzleştirmeyi imkânsız kıldığını gözlemlemiş ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden suçlanan polis memurlarının fotoğraflarını göndermesini istemiştir.

22 Aralık 1998 tarihli duruşmada, aralarında Önder Dağdelen'in ve Ergül Çiçekler'in de bulunduğu dört davacı, fotoğraftan kimlik tespiti yapmışlar ve 3 polis memurunu teşhis etmişlerdir. Ağır Ceza Mahkemesi, fotoğrafların eskiliği konusunda davacılar tarafından dile getirilen itirazların ardından, Emniyet Müdürlüğüne fotoğrafların ne kadar eski olduğunu sorma ve en fazla iki senelik fotoğrafların sunulmasını isteme kararı almıştır.

26 Şubat 1998 ve 11 Haziran 1999 tarihleri arasında, dosyada kayda değer bir ilerleme olmaksızın, üç duruşma gerçekleştirilmiştir.

24 Eylül 1999 tarihli duruşmada, başvuranlardan Murat Telli, polis memurlarının bir tanesini fotoğraflardan teşhis etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, Gebze Ceza Mahkemesi'nden, Gebze şehrinde tutuklu olan, başvuranlardan Sami Özbil'in kimlik tespiti duruşması düzenlemesini istemiş, sözkonusu duruşma 22 Ekim 1999 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu duruşma esnasında, ilgili kişi suçlanan iki polis memurunu teşhis etmiş ve doğrudan yüzleşme yapılmasını ve bu doğrultuda duruşmaya çağrılmasını talep etmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, 23 Kasım 1999 tarihinde, dosyada yer alan tıbbi raporların, görüş bildirilmesi için adli tıp yollanmasına karar vermiştir. Bir sonraki duruşma bu görüş gelmediği için ertelenmiştir.

26 Ocak 2000 tarihinde, adli tıp Ağır Ceza Mahkemesi'nden, başvuranlardan Sami Özbil'in üroloji muayenesine ve başvuranlardan Ergül Çiçekler'in nörolojik muayenesine dair belgelerin sunulmasını talep etmiştir. Başvuranlardan Önder Dağdelen ile ilgili olarak, adli tıbbın nöroloji dalında uzman olan birimin görüşünün alınmasını gerekli görmüştür. Başvuranlardan Murat Telli konusunda ise, 4 Mayıs 1996 tarihinde yapılan muayene sonucunda tespit edilen pıhtılaşmış kanın menşeinin tıbben tespit edilmesinin mümkün olmadığını ve ilgilinin omuzlarındaki ve kollarındaki ağrılar konusunda nöroloji dalında uzman birimin görüşünün alınması gerektiğini belirtmiştir.

Adli tıp, 1 Mart 2000 tarihinde ayrıca, elektronöromiografinin («EMG») gerçekleştirilmesinin ardından, başvuranlardan Önder Dağdelen'in ve Murat Telli'nin adli tıba gelmesini talep etmiştir.

13 Nisan 2000 tarihli duruşmada Ağır Ceza Mahkemesi adli tıp tarafından iletilen yazıları almış ve savcılıktan gereğinin yapılmasını istemiştir.

Mahkeme 29 Haziran 2000 ve 18 Ocak 2001 tarihleri arasında, başvuranlardan Önder Dağdelen ve Murat Telli ile ilgili cevabın Savcılıktan gelmesini beklerken, dört duruşmayı ertelemiştir. Başvuranlardan Ergül Çiçekler ve Sami Özbil ile ilgili cevabı teslim almıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi 29 Haziran 2001 tarihinde, başvuranlardan Murat Telli'nin 27 Şubat 2001 tarihinde Kartal ve Haydarpaşa hastanelerine götürüldüğünü ve donanım eksikliğinden dolayı EMG'in yapılmadığını tespit etmiş, başvuranın diğer bir hastaneye götürülmesini emretmiş ve duruşmayı ertelemiştir. Diğer iki duruşma da aynı nedenden dolayı ertelenmiştir.

17 Ekim 2001 tarihinde, başvuranlardan Murat Telli yeniden Kartal hastanesine götürülmüştür. EMG yine donanım eksikliğinden dolayı gerçekleştirilememiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 8 Şubat 2002 tarihli duruşmada, başvuranlardan Murat Telli'nin EMG'sinin donanım eksikliğinden yapılmadığını tespit etmiş ve Savcılıktan ilgiliyi donanım ile bir başka hastaneye götürülmesini istemiştir. 10 Mayıs 2002 tarihli duruşma, EMG'nin yapılmasını beklemek için ertelemiştir. İlginin EMG'si 3 Haziran 2002 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 9 Temmuz 2002 tarihindeki duruşmada, başvuranlardan Murat Telli'nin beyanlarını dinlemiştir. İlgili yetkililerin davranışlarının davanın süresinin uzamasına katkıda bulunduğunu söylemiş ve AİHS'nin hükümlerine aykırı olarak işkenceyle etkili mücadele yapılmadığını ileri sürmüştür. Ağır Ceza Mahkemesi bu duruşmanın sonunda, zamanaşımından dolayı cezai işlemin ortadan kalkmasını emretmiştir. Bu durumu altta belirtildiği şekilde ifade etmiştir:

« (...) Mahkeme dava süresince, duruşmaları makul aralıklar ile gerçekleştirdi ve bu şekilde, gerekli olan tüm özeni gösterdi ve gerçeği bulmak için gerekli olan gayretleri sarf etti. Buna rağmen, yargılama yetkisinin dışında kalan nedenlerden dolayı, (...) zamanaşımı süresi [beş yıl] aşıldı (...) Bundan dolayı, iş bu kamu davasının sona erdiğini ilan etmekteyiz (...) »

Yargıtay 21 Ekim 2004 tarihinde, Asliye Hukuk Mahkemesi'nin kararını onamıştır.

Bu arada, 15 Mayıs 1997 tarihinde polis bölge disiplin kurulu, suçlanan polis memurlarına disiplin cezası verilmesine gerek olmadığı kararını almıştır.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar gözaltında tabi oldukları işkencelerden şikâyetçi olmuştur. Ayrıca, cezai zamanaşımından yararlanan işkencecileri hakkındaki ceza davasının

sonuçlarından duydukları memnuniyetsizliği belirtmişler, AİHS'nin 3.maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabuledilebilirlik hakkında

Hükümet, başvuruların tazminat almak için idari ve hukuk davaları açmamarından dolayı iç hukuk yollarını tüketmediklerini belirtmektedir. Hükümet ayrıca, başvuruların iç hukukta polisler hakkında yürütülen ceza davası sonuçlanmadan önce AİHM'ne başvurduklarına işaret etmiştir.

AİHM, başvuruların cumhuriyet savcısına gözetiminde gördükleri kötü muameleden şikayetçi olduklarını, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davaya müdahil olduklarını ve Ağır Ceza Mahkemesinin kararına karşı temyiz başvurusunda bulunduklarını gözlemlemiştir. AİHM'ye göre Türk ceza yargılama sisteminin kendilerine tanıdığı olanakları tüketmeye çalışan başvuruların, tazminat davası açarak veya idare mahkemelerinde tam yargı davası açarak bir kez daha ihlalin telafisi için uğraşmalarına gerek bulunmamaktaydı. (Diğerleri arasında, *Fazıl Ahmet Tamer ve diğerleri Türkiye*, n° 19028/02, § 75, 24 Temmuz 2007 *Bakınız*).

AİHM, itirazın ikinci kısmı ile ilgili olarak, bir başvuranın prensipte, AİHM'ye başvurmadan önce, iç hukukta başvurabileceği yollara başvurmayı deneme yükümlülüğü olduğunu ve AİHM'nin, başvurunun yapılmasından az bir süre sonra, ancak kabuledilirlik konusunda karar vermesinden önce, bu yolların son kademesine ulaşılmasına müsamaha edebileceğini hatırlatmıştır (*Ringeisen Avusturya*, 16 Temmuz 1971 tarihli karar, seri A n° 13, s. 38, § 91).

Bu bakımdan Ağır Ceza Mahkemesi'nin 9 Temmuz 2002'de davayı ortadan kaldırdığını ve başvuruların başvurularını 15 Kasım 2002 tarihinde, yani Yargıtay'ın bu kararı onayan 21 Ekim 2004 tarihli nihai kararından önce yaptıklarını dikkate almıştır. Dolayısıyla, halihazırda ceza davası sona ermiş olduğu cihetle, Hükümetin ön itirazı reddedilmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların iddiaları

Başvurular, gözetiminde kendilerinden itiraflar elde etmek isteyen polis memurları tarafından kötü muamelelere tabi tutulduklarını iddia etmiştir. Özellikle kendilerine soğuk su sıkıldığını veya suya batırıldıklarını, falakaya yatırıldıklarını ve asıldıklarını söylemişlerdir. Başvurulara göre, üst organlarda gözlemlenen hasarlar, asılmalarından kaynaklanmıştır. Bu bakımdan, gözetiminde oldukları sürede ve gözetimin sonunda düzenlenmiş olan tıbbi raporlara atıfta bulunmaktadırlar. Ayrıca, ileri sürdükleri kötü muameleleri teyit ettiğini belirttikleri Avrupa İşkence'nin Önlenmesi Komitesi'nin 6 Aralık 1996 tarihli raporuna da atıfta bulunmuşlardır.

Başvuranlar, ayrıca, Savcılık tarafından başlatılan cezai soruşturmanın ve devamında davanın etkili olmadığını iddia etmişlerdir. Bu konuda, savcılığın detaylı tıbbi muayenelerin yapılmasını emretmediğini ve polis memurlarının aleyhine açılan ceza davasının zamanaşımından dolayı sona erdiğini belirtmektedirler.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır. Hükümete göre, başvuranların iddiaları 13 Mayıs 1996 tarihli tıbbi rapor başvuranların iddia ettikleri kötü muamelelere tabi tutulduklarını makul şüphenin ötesinde ortaya koyamadığı cihetle, başvuranların iddialarını teyit eder nitelikte değildir. Ayrıca, yetkililerin, başvuranların cumhuriyet savcısı tarafından dinlenmeleri esnasında dile getirdikleri ihbarlara anında tepki gösterdiklerini eklemiştir. Bir soruşturma ve ceza davası açılmış ve başvuranların iddialarına ışık tutma olasılığı olan kanıt unsurları toplanmıştır. Hükümete göre yetkililer, soruşturmanın yürütülmesinde ve polis memurları aleyhindeki ceza davası sürecinde atalet içinde olmakla suçlanamazlar.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

AİHM öncelikle, kötü muamele iddialarının, uygun kanıt unsurları ile desteklenmesi gerektiğini hatırlatmıştır (*mutatis mutandis*, *Klas Almanya*, 22 Ekim 1993 tarihli karar, seri A n° 269, s. 17, § 30 Bakınız). Olayların tespitinde, makul şüphenin ötesinde kanıt ölçütünü kullanmaktadır. Böyle bir delil, yeterli derecede kuvvetli, belirli ve tutarlı bir göstergeler demetinden yahut çürütülemeyen karineler demetinden de doğabilmektedir (*İrlanda İngiltere*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, seri A n° 25, s. 65, § 161).

Ayrıca şahsın, gözaltında tamamen yetkililerin kontrolü altındayken yaralanması halinde, meydana gelen yaralanmalarla ilgili güçlü maddi karineler ortaya çıkacaktır. (*Salman Türkiye* [GC], n° 21986/93, § 100, CEDH 2000-VII). Dolayısıyla, yaralanmaların kaynağına ilişkin tatminkâr ve ikna edici bir açıklama getirme ve bunu delillerle destekleyerek, başvuranın iddiaları hakkında, hele ki bunlar tıbbi raporlarla destekleniyorsa, tereddüt yaratmak yükümlülüğünün yetkililere ait olduğu söylenebilir (Diğerleri arasında, *Selmouni Fransa* [GC], n° 25803/94, § 87, CEDH 1999-V, *Berkay Türkiye*, n° 22493/93, § 167, 1 Mart 2001 ve *Altay Türkiye*, n° 22279/93, § 50, 22 Mayıs 2001 Bakınız).

AİHM, bu başvuruda, öncelikle başvuranlardan Önder Dağdelen'in, Sami Özbil'in ve Ergül Çiçekler'in, özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları sürenin başlangıcında tıbbi muayeneden geçmediklerini ve hatta gözaltı boyunca avukat yardımından ve kendi seçtikleri bir doktora muayene olma hakkından yararlanamadıklarını tespit etmiştir. Tıbbi muayeneleri 4 Mayıs 1996 akşamı gerçekleşmiştir ve bu muayene sonucunda, başvuranlardan Önder Dağdelen'in kollarında hareket hassasiyeti, başvuranlardan Sami Özbil'in sol gözünde morluk, testislerde ve bel bölgesinde hassasiyet ve başvuranlardan Ergül Çiçekler'de epigastrik bölgede, kollarda ve sol kolun alt kısmında hassasiyet tespit edilmiştir.

Başvuranlardan Murat Telli ise, tutuklandığı gün tıbbi muayeneden geçirilmiştir. Kendisi ile ilgili düzenlenen tıbbi raporda, sol burun deliğinde pıhtılaşmış kan olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte yakalandığı saatin bilinmemesinden dolayı, dosyada yer alan unsurlardan yakalanması ile muayene edilmesi arasında ne kadar süre geçtiğini belirlemek mümkün olmamıştır.

Başvuranlar 10 Mayıs 1996 tarihinde yeni bir muayeneden geçmişler, hiçbir yara ve darbe izi tespit edilmemiştir. AİHM, sözkonusu raporun 15 kişi hakkındaki gayet

kısa bir rapor olduğunu ve muayene edilen kişilerle ilgili hiçbir özel bilginin yer almadığını not etmektedir.

Başvuranlar, 13 Mayıs 1996 tarihinde, gözaltı süresinin sonunda, adli tıp tarafından muayene edilmiştir. Adli tabip başvuranlardan Ergül Çiçekler'in vücudunda yaralar ve tüm başvuranların vücudunda hasarlar tespit etmiştir. Adli tabip, başvuranlardan Önder Dağdelen ve Murat Telli için bir günlük iş görmezlik raporu düzenlemiş ve diğer başvuranlar için ek tıbbi muayeneler istemiştir. Kesin raporun ancak bu muayenelerin yapılmasının ardından düzenlenebileceğini belirtmiştir. Dosyanın içeriğinden, bu muayenelerin yapılıp yapılmadığı anlaşılmamıştır.

Ayrıca, dosyada yer alan unsurların hiçbirinin, tıbbi muayeneler sırasında başvuranlar üzerinde tespit edilen yaraların ve darp izlerinin yakalama sırasında meydana geldiğini veya daha önceden üçüncü şahıslar tarafından yapılan eylemlerden kaynaklandığını göstermediğini tespit etmiştir. Ayrıca, Hükümetin sözkonusu yaraların yakalamadan önceki döneme ait olduğu yönünde bir iddiası da bulunmamaktadır.

AIHM, benzer durumlarla daha önce de karşılaştığını ve kollarından asılan bir kişinin maruz kaldığı kötü muamele ile vücudun üst kısmında tespit edilebilen semptomlar arasındaki ilişkiyi bildiğini ifade etmektedir. Bu semptomlar hassasiyet azalmasından, karıncalanmaya, ağrılara ve kol pleksuslerinin lezyonlarına kadar gidebilmektedir (Örneğin; *Hassan Kılıç Türkiye*, n° 35044/97, § 38, 28 Haziran 2005, *Türkmen Türkiye*, n° 43124/98, § 48, 19 Aralık 2006, ve *Aksoy Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar, *Kararların ve yargıların derlemesi* 1996-VI, s. 2278, § 60 Bakınız).

AIHM'ye göre başvuranların gözaltı süresinin sonunda düzenlenen raporun, bu konuda kesin bir tespit oluşturmamakla birlikte, başvuranların kollarından asıldıkları iddialarını teyit eder bir niteliktedir. Nitekim, bazı başvuranların vücudunda tespit edilen hasarlar (hassasiyet kaybı ve vücudun üst bölümü ve boyun bölgesinde ağrılar) ilgililer tarafından tanımlanan kötü muameleler nedeniyle meydana gelebilecek hasarlarla uyusmaktadır.

AIHM, ayrıca başvuranların gözaltı sürelerinin sonundan itibaren, kendilerine yapılan muameleden şikayetçi olduklarını tespit etmiştir. Başvuranlar şikayetlerini ilk olarak 13 Mayıs 1996 tarihindeki tıbbi muayenede ve ardından cumhuriyet savcısı ve nöbetçi hakim karşısında dile getirmişlerdir. Polis memurları aleyhine açılmış olan dava esnasında ve kendilerinin aleyhine açılmış olan kamu davası sırasında gördükleri kötü muamelelerden şikâyetçi olmuştur. Başvuranların beyanları, böylece zaman içinde süreklilik ve tutarlılık göstermektedir

AIHM, Hükümetin, yedi ile on dört gün asında gözaltında tutulan ve avukat ile görüşme imkânından mahrum bırakılan başvuranlarda tespit edilen yaraların ve hasarların nedeni konusunda hiçbir açıklamada bulunmadığını gözlemlemiştir. Bu çerçevede, ne savcılık tarafından açılan ceza soruşturması sırasında ne de Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ceza davasında başvuranların vücudunda tespit edilen yaraların ve hasarların kaynağına ilişkin kabul edilebilir açıklamalar getirilmiştir. Polis memurları aleyhine açılmış olan ceza davası, esas hakkında hiçbir karara varmaksızın, zamanaşımından dolayı sona ermiştir.

AIHM, devletin tutulu olan tüm kimselerden sorumlu olduğunun, çünkü bu kişilerin polis memurları karşısında zayıf bir konumda olduklarının ve devletin onları koruma yükümlülüğü bulunduğunun altını bir kere daha çizer. Özgürlükten mahrum bırakmanın başladığı andan itibaren, kişinin yetkili makamların seçtiğinin dışında kendi seçtiği bir doktor tarafından muayene edilme ve avukatla ve aile üyelerinden biriyle görüşme gibi, adaletin hızlı müdahalesi ile iyice sağlamaştırılan temel güvencelerin katı bir şekilde uygulanması tutulu kişilere, özellikle de itiraf etmelerini sağlamak için yapılan kötü muamelelerin etkili bir şekilde tespit edilmesini ve önlenmesini sağlayacaktır.

AIHM değerlendirmesine sunulan tüm unsurlara göre ve Hükümet tarafından yapılmış ikna edici bir açıklamanın yokluğunda, 4 ve 13 Mayıs 1996 tarihli tıbbi raporlarda tanımlanan yaraların ve hasarların, iş bu davada, Hükümetin sorumluluğunu taşıdığı muamelelerden kaynaklandığı sonucunu çıkarmıştır.

Dolayısıyla, AIHS'nin 3.maddesi esastan ihlal edilmiştir.

3. Yürütülen soruşturmanın etkisiz olduğu iddiası

AIHM, öncelikle bir kişinin 3. maddeye aykırı olarak güvenlik güçleri tarafından ciddi bir kötü muameleye tâbi tutulduğu yönünde savunulabilir bir iddia ortaya attığı durumlarda, etkili bir resmi soruşturma yapılması gerekliliğini içerdiğini hatırlatır (*Assenov ve diğerleri Bulgaristan*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, *Derleme* 1998-VIII, § 102). Soruşturma, sorumluların belirlenmesi ve cezalandırılmasını sağlar nitelikte olmalıdır. Aksi durumda, temel önemine rağmen, işkence ve insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaya ilişkin genel kanuni yasak, uygulamada etkisiz olur ve bazı durumlarda Devlet görevlilerinin fiili masuniyet yoluyla kontrolü altındaki kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olurdu (*Caloc Fransa*, n° 33951/96, § 89, CEDH 2000-IX, ve *Batı ve diğerleri Türkiye*, n°s 33097/96 ve 57834/00, § 134, CEDH 2004-IV (Suretler).

Bu davada başvuranların Cumhuriyet savcısına suç duyurusunda bulunmalarından sonra resen soruşturma başlatılmıştır. Ardından, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde dört polis memuru aleyhine ceza davası açılmış ve dava zamanaşımından dolayı sona ermiştir.

AIHM savcının başvuranların iddialarını ciddiye aldığını not etmektedir. Hemen harekete geçmiş ve soruşturmayı başlatmıştır. Bununla birlikte, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde gerçekleşen dava bir bütün olarak uzun sürmüştür.

Nitekim, dosyanın çeşitli savcılıklar arasında gidip gelmesi nedeniyle polis memurları hakkındaki dava olaylardan aşağı yukarı bir yıl sonra açılmıştır. Ayrıca, ağır ceza mahkemesindeki dava, esas hakkında bir karara varılmaksızın, beş yıldan fazla sürmüştür. Duruşmalar 29 Nisan 1997 tarihinde başlamış ve 9 Temmuz 2002 tarihinde, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin zamanaşımından dolayı caza davasının sona erdirmesi ile sona ermiştir. Ağır ceza mahkemesi, davanın beş yıl sürmesine rağmen dosyayı tamamlayamamıştır. 23 Kasım 1999 tarihli duruşmada, adli tabipliğin görüşünü sorma kararını almasına rağmen, bu işlem ceza davasını sona erdirdiği tarihte halen gerçekleşmemiştir. Bu konuda örneğin, başvuranlardan Murat Telli'nin EMC'sinin yapılması için iki buçuk yıla yakın zamanın gerekli olmuş olduğunu dikkate almak gerekir.

AİHM'ye göre ulusal mahkemenin kötü muamele ile suçlanan devlet görevlilerinin zamanaşımından yararlanamamaları için hızlı bir şekilde yargılanmasına gereken özeni göstermemiş olması müessiftir (Üstte belirtilmiş olan *Bati ve diğerleri*, § 146, ve daha yakın zamanda, *Mustafa Karabulut Türkiye*, n° 40803/02, § 33, 20 Kasım 2007). Ağır ceza mahkemesindeki davanın işleyişindeki kaydadeğer gecikmeyi dikkate alan AİHM, Türk makamların makul ivedilik ve yeterli özenle hareket etmediklerine, bunun sonucunda da şiddet eylemlerinin sorumlusu olduğu iddia edilen kişilerin neredeyse mutlak bir dokunulmazlıktan yararlandıklarına, bunun da iç hukukta cezai yollara başvurmaya etkisiz kıldığına itibar etmektedir.

Bundan dolayı, AİHS'nin 3.maddesi usulden ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 6/1 VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar AİHS'nin 6/1 maddesini ileri sürerek, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki ceza davasının uzunluğundan ve gördükleri kötü muameleleri dile getirebilecekleri etkili bir iç hukuk yolu bulunmamasından şikayetçi olmuşlardır. Başvuranlar kamu davasının ancak olaylardan birkaç ay sonra açıldığını ve davanın beş yılda fazla sürdüğünü belirtmişlerdir. Onlara göre yetkililerin ve hâkimlerin tutumu nedeniyle dava zamanaşımına uğramış ve maruz kaldıkları muamelenin telafi edilmesi imkanı ortadan kalkmıştır

AİHM bu şikayetlerin yukarıda incelenen şikayetle bağlantılı ve dolayısıyla kabul edilebilir olduğunu tespit etmektedir.

Öte yandan AİHM, 3. maddenin usulü açıda ihlalini tespit ettiği cihetle, bu hükmün ihlal edilip edilmediğinin ayrıca incelenmesine gerek olmadığı kanaatindedir.

III. AİHS'NİN 6/1, 2 VE 3 c) MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlardan Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler, avukata erişim imkanlarının olmadığı gözaltı sırasında işkence altında elde edilen itirafların ceza mahkemesi tarafından dikkate alınması nedeniyle adil yargılanmadıklarını iddia etmişlerdir. Ayrıca, davanın diğer sanıklarının, aynı yöntemlerle elde edilen ifadelerine dayanılarak mahkum edilmelerine de itiraz etmişlerdir. Ulusal mahkemelerin yasal olmayan yollardan elde edilen delillere itibar etmek suretiyle masumiyet karinesine aykırı davrandıklarını ileri sürmektedirler. Son olarak davanın makul bir sürede görülmemiş olduğundan şikâyet etmişlerdir. Başvuranlar, Sözleşmenin 6. maddesinin 1., 2. ve 3 c) maddelerini ileri sürmüşlerdir.

AİHM, AİHS'nin 6. maddesinin 2. ve 3. paragraflarının getirdiği yükümlülüklerin 1. paragraf ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkının özel unsurlarına ilişkin olması muvacehesinde bu şikayetleri 1. ve 3c) paragraflarının birbiriyle bağlantısı çerçevesinde değerlendirecektir. (Diğerleri arasından, *Van Mechelen ve diğerleri Hollanda*, 23 Nisan 1997 tarihli karar, *Derleme* 1997-III, s. 711, § 49 Bakınız).

A. Kabuledilebilirlik hakkında

1. Davanın süresi

Hükümet öncelikle davanın karmaşıklığına ve başvurulara atılı suçların niteliğine dikkat çekmiştir. Hükümet başvuruların birçok duruşmaya katılmayı reddederek davanın uzamasına önemli ölçüde neden olduklarını, davanın uzamasında ulusal makamlara yüklenebilecek bir sorumluluk bulunmadığını belirtmiştir. Son olarak, davanın iki aşamalı yargıda dört kez görüldüğünü belirtmiştir. Davanın koşulları göz önünde bulundurulduğunda, AİHM içtihadına göre dava süresinin gereğinden uzun olduğunun söylenemeyeceğini bildirmiştir.

Başvurular Hükümetin tespitlerine itiraz etmiştir.

AİHM öncelikle, bu davada değerlendirmeye alınması gereken dönemin başvuruların tutuklandıkları 29 Nisan 1996 ve 3 Mayıs 1996 tarihlerinde başladığını ve Yargıtay tarafından 1 Aralık 2003 alınan karar ile sona erdiğini tespit etmiştir. Dolayısıyla, iki aşamalı yargıda toplam yedi yıl ve yedi ay sürmüştür.

AİHM, yargılama süresinin makul olup olmadığı konusunun dava koşulları ışığında ve davanın karmaşıklığı, başvuran ile ilgili makamların tutumu ve sözkonusu anlaşmazlıkta başvuran için neyin tehlikede olduğu gibi ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır (Diğerleri arasında, *Pélissier ve Sassi Frandsa* [GC], n° 25444/94, § 67, CEDH 1999-II Bakınız). Bununla birlikte, sadece devletin sorumlu olduğu atalet dönemleri «makul süre»nin aşıldığının belirlenmesinde dikkate alınır (*Papachelas Yunanistan*, 25 Mart 1999 tarihli karar, [GC], n° 31423/96, § 40, CEDH 1999-II).

AİHM bu durumda, ihtilaf konusu davanın 14 kişinin taraf olduğu çok karmaşık bir yapısı bulunduğunu ve başvurular aleyhine birçok suç isnadı bulunduğunu dikkate almıştır. Başvurular otuzu aşkın eyleme katılmak ile suçlanmıştır. Bu koşullar ve suçların niteliği, sanıkların her biri aleyhine olan her bir itham için, olayların canlandırılması, kanıtların toplanması ve belirlenmesi için uzun bir çalışma gerektirmiştir.

Adli makamların tutumuna gelince, AİHM, kendilerine hiçbir önemli gecikmenin atfedilemeyeceğini değerlendirmektedir. Dava boyunca gerekli özeni göstermişler ve davranışları adaletin düzgün tecellisine uygun olmuştur. AİHM başvuruların, tutuklanmalarından sonra dört ay geçmeden 12 Ağustos 1996 tarihinde davalarının görülmeye başladığını, gözlemlemiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi davayı ilk olarak, ithamnamenin sunulmasından üç yıl ve üç ay sonra karara bağlamıştır. Düzenli aralıklarla duruşmalar gerçekleştirmiş, sanıkları, tanıkları ve davacıları dinlemiş ve birçok usuli işlem gerçekleştirmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi davayı ikinci kez gördüğünde, aşağı yukarı iki yıl ve bir ay içerisinde karara bağlamıştır. Bu sırada, bazılarının istinabe ile olmak üzere, sanıkların ifadelerini derlemiş ve savunmanın yinelediği birleştirme talepleri konusunda karar vermesi gerekmiştir. Başvuruların davasının makul bir sürede görülmesi için, birleştirme talebini reddetmiş ve davanın, bulunamayan iki sanık ile ilgili olan kısmını ayırmıştır.

Yargıtay'a gelince ilk seferde temyizi bir yıl ve on üç gün içerisinde, ikinci seferde ise altı ay ve yirmi dokuz günde karara bağlamıştır.

AIHM, yukarıda belirtilenleri göz önünde bulundurarak, bu davanın koşullarında, davanın süresinin, Sözleşmenin 6/1 maddesinde öngörülen « makul süre » gerekliliğini yerine getirdiği kanaatindedir. Sonuç olarak AIHM başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve AIHS'nin 35. maddesinin 1 ve 4. paragrafları gereğince reddedilmesi gerektiği kararını vermiştir.

2. Adil yargılanma

AIHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde adil yargılanmaya ilişkin şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AIHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabul edilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabul edilebilir niteliktedir.

B. Esas hakkında

Başvuranlar anılan dönemde DGM'lerin görev alanına giren suçlara ilişkin özel hükümler nedeniyle günlerce karakolda *in communicado* tutulduklarından ve avukat yardımından yararlanamadıklarından şikayetçi olmuşlardır. Başvuranlar Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından değerlendirmeye alınan soruşturma unsurlarının gözaltında oldukları sürede gerçekleştiğini söylemişlerdir. Başvuranlar bunların zor kullanılarak elde edilmesi nedeniyle Başsavcı, nöbetçi hakim ve Devlet Güvenlik Mahkemesi huzurunda itiraz ettiklerini açıklamıştır. Hâkimlerin, sadece soruşturma işlemlerini gerçekleştirmiş ve tutanakları düzenlemiş olan polis memurlarının ifadelerini kaale almış ve bunları büyük ölçüde aleyhlerine delil olarak kabul etmiş oldukları için yanlış davrandıklarını düşünmektedirler. Başvuranlar göre tutanakları imzalamış olan, üstelik de işkencecileri olan polislerin tutanaklardaki hususları teyit etmeleri tek başına aleyhlerine delil oluşturmaz.

Başvuranlar ayrıca, polise yaptıkları itirafların ve sanıkların birbirlerini suçlayıcı beyanlarının, Devlet Güvenlik Mahkemesinin nihai kararının gerekçesini oluşturduğunu iddia etmektedirler. Onlara göre, gözaltında alınan ifadelerin kararda belirtilmiş olan kanıtlar listesinde yer almaması, bu bakımdan belirleyici bir unsur oluşturmamaktadır.

Başvuranlar son olarak ulusal yargı makamlarının yasal olmayan yollardan elde edilen delillerin kullanılmasını yasaklayan ceza usul kanunu hükümlerine aykırı davranmakla suçlamaktadır.

Hükümet bu tezlere karşı gelmiştir. İlk olarak başvuranların ifadelerinin zorla alındığı iddialarının dayanaksız olduğunu savunmuştur. Ulusal yargı makamları, kararlarını verirken sadece başvuranların ifadelerine değil, olay canlandırma tutanakları, yüzleştirme tutanakları ve diğer sanıkların ifadeleri gibi dosyadaki diğer delil unsurlarını değerlendirmiştir. Böylece ifadeleri maddi delillerle teyit edilmiştir

AIHM, delillerin değerlendirilmesinin esasen iç hukuk tarafından düzenlendiğini ve bu çerçevede derlenen delillerin ilke olarak ulusal mahkemeler tarafından değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır. AIHM'nin AIHS bağlamında üstlendiği sorumluluk, delil unsurlarının değerlendirme yöntemi de dahil olmak üzere davanın bir bütün olarak hakkaniyete uygun olarak görülüp görülmediğini tespit etmektir. (Diğerleri arasından *Edwards İngiltere*, 16 Aralık 1992 tarihli karar, seri A n° 247-B, ss. 34-35, § 34 Bakınız). Ayrıca, AIHS'nin 6.maddesinde açıkça belirtilmemiş

olmakla birlikte susma hakkı ve onun bir değişkeni olan kendi suçlamasına katkıda bulunmama hakkı, bu madde ile güvence altına alınmış olan ve uluslararası normlar tarafından da kabul edilen adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biridir. Saniği, yetkililerin aşırı baskısından koruyan bu bağışıklıklar adli hataların yapılmasından kaçınmak ve 6. maddenin amacını yerine getirmek için vardır. (*John Murray İngiltere*, 8 Şubat 1996 tarihli karar, *Derleme* 1996-I, § 45, ve *Funko Fransa*, 25 Şubat 1993 tarihli karar, seri A n° 256-A, § 44).

Aynı şekilde, kendi suçlamasına katkıda bulunmama hakkı, bir ceza davasında iddia makamının başvuranın hilafına zorla veya baskıyla elde edilen kanıt unsurlarını kullanmadan iddialarını ileri sürmesini gerektirmektedir (*Shannon İngiltere*, n° 6563/03, § 32, 4 Ekim 2005).

AİHM başvuranlardan Önder Dağdelen'in ve Ergül Çiçekler'in on ile on dört gün arasında sürmüş olan gözaltı sürelerinde sorgulandıklarını tespit etmiştir. Bu dönem süresince avukat yardımından yararlanamayan ilgililer kendi kendilerini suçlayan ifadelerde bulunmuşlar ve birçok soruşturma işlemine katılmışlardır.

AİHM polise verilen ifadelerin, Devlet Güvenlik Mahkemesinin ilk kararının gerekçesinde, diğer kanıt unsurlarıyla birlikte dikkate alındığını gözlemlemiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi Yargıtay'ın vermiş olduğu kararın ardından, davayı ikinci kez görmüştür. Davanın ikinci kez görülmesi sırasında ifadelerin kabul edilirliliği konusu tartışılmamıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranların gözaltı süresinde yaptıkları itirafları açıkça davanın dışında tutmuştur, ancak, başvuranların suçluluğuna karar verirken gözaltında alınan bu ifadelerin etkili olup olmadığı hususunda bir belirsizlik bulunmaktadır. Bununla birlikte AİHM bu konu üzerinde durmayı gerekli görmemektedir.

AİHM, başvuranların gözaltı süresince yapılan soruşturma işlemlerinin Devlet Güvenlik Mahkemesinin kararının gerekçelerinde kanıt unsurları olarak kullanıldığını tespit etmiştir. Oysa ki soruşturma işlemlerine ilişkin tutanaklarda alenen gözaltında alınan ifadelere atıfta bulunulmuştur. Nitekim, başvuranların itirafta bulundukları ve gözaltında verdikleri ifadelerde kendilerine atılı suçları kabul ettikleri belirtilmiştir.

AİHM, başvuranların gözaltı koşullarının AİHS'nin 3. maddesini ihlal ettiği sonucuna varmış olduğunu hatırlatır (üstte yer alan 91.paragraf). AİHM'nin *Jalloh Almanya* ([GC], n° 54810/00, § 104, 11 Temmuz 2006) kararında belirttiği gibi « Sözleşmenin 3. maddesinin hilafına elde edilen kanıt unsurlarının ceza davası çerçevesinde kullanılması, davanın hakkaniyeti konusunda ciddi tereddütler yaratmaktadır». Bu çerçevede, Türk mevzuatının sorgulamalar sırasında elde edilen, ancak bilahare hakim karşısında itiraz edilen itiraflara, savunma tarafının imkanları açısından belirleyici bir sonuç tanımadığını belirtmek gerekmektedir. (Üstte belirtilmiş olan *Hulki Güneş*, § 91). Ceza hukukundaki kanıtların kabul edilirliliği sorununu *in abstracto* incelemenin kendisine düşmemesine rağmen, AİHM, Devlet Güvenlik Mahkemesinin bu davada, davanın esasına geçmeden önce bu konuda bir karara varmamasını üzüntüyle karşılamaktadır. Bu bakımdan, esas hâkimlerinin gözaltı süresince gerçekleşen soruşturma işlemlerinin tutanaklarını imzalamış olan polis memurlarını dinlemekle yetindiklerini gözlemlemiştir. Bu noktada polis memurlarından dördü hakkında başvuranlara kötü muamele uygulamaktan dolayı Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açılmış olduğunu not etmektedir.

Dolayısıyla Devlet Güvenlik Mahkemesinin davanın esasını incelemeden önce, kanıt araçlarının kabul edilebilirliği konusunda gerektiği şekilde karara varmadığı görülmüştür. Bu tür bir ön inceleme, ulusal yargı makamlarının, suçlayıcı kanıtların elde edilmesi için yasadışı yöntemlerin kullanılmasına karşı yaptırım uygulamalarına imkan tanıyabilirdi. (Söylemez Türkiye, n° 46661/99, § 123, 21 Ekim 2006). AİHM, bu bakımdan başvuranların tüm dava süresince gözetli sürelerinde yapılan soruşturma işlemlerine itiraz etmeye çalıştıklarını ve sonuç alamadıklarını tespit etmiştir (üstte yer alan 20.paragraf; *mutatis mutandis*, Örs ve diğerleri Türkiye, n° 46213/99, § 59, 20 Haziran 2006 ve Göçmen Türkiye, n° 72000/01, § 73, 17 Ekim 2006 Bakınız).

AİHM ayrıca başvuranların mahkûmiyetinin belirleyici şekilde ilgili soruşturma işlemlerine dayandırılıp dayandırılmadığını araştırmaya gerek olmadığını düşünmektedir.. Ceza mahkemeleri tarafından yapılan dava koşulları tespitinin bir kısmının kötü muameleye başvurarak ve avukat yokluğunda elde edilen belgelere dayandığını tespit etmek yeterli olacaktır (*mutatis mutandis*, üstte belirtilmiş olan Örs ve diğerleri, § 60, ve Göçmen Türkiye, n° 72000/01, § 74, 17 Ekim 2006 Bakınız).

AİHM, bu davada sunulan usuli teminatlarının, zorlayıcı şekilde ve avukatın yokluğunda ve kendi kendini suçlamama hakkını göz ardı ederek elde edilen itirafların kullanılmasını engellememiş olduğunu kanaatine varmıştır. AİHM, Yargıtay'ın bu eksikleri düzeltmemiş olmasından dolayı, 6. madde tarafından istenilen sonucun anlaşmazlık konusu davada elde edilmediği kanısına varmıştır.

Bundan dolayı; başvuranlardan Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler ile ilgili olarak, Sözleşmenin 6. maddesinin 1. ve 3. paragrafları ihlal edilmiştir.

AİHM, AİHS'nin 6.maddesi çerçevesinde davanın hakkaniyetine ilişkin dile getirilen diğer şikâyetler konusunda başvuranlar aleyhinde iç hukukta görülen davaya ilişkin başlıca şikâyetleri cevaplandığı kanaatindedir. Dolayısıyla, davanın hakkaniyetine dair 6. madde çerçevesinde yapılan diğer şikâyetlerin incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Manevi tazminat

AİHS'nin 3. maddesine aykırı muameleler görmeleri nedeniyle başvuranların her biri 25.000 Euro manevi tazminat talep etmektedir (başvuru no: 1767/03).

Ceza yargılamasının uzunluğu ve hakkaniyete uygun gerçekleşmemesi nedeniyle manevi zarara uğradıklarını öne süren başvuranlar Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'in her biri 10.000 Euro ek tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu meblağlara karşı çıkmaktadır.

AİHM hakkaniyete uygun olarak başvuranlar Sami Özbil ve Murat Telli'nin her birine 8.000 Euro ve başvuranlar önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'in her birine 11.000 Euro manevi tazminat ödenmesini kararlaştırmıştır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar 1767/03 numaralı başvuru için iç hukukta ve AİHM önünde yapmış oldukları yargılama giderleri için 9.280 YTL talep etmektedir. Bu meblağın dağılımı şu şekildedir: 9.000 YTL avukatlık ücreti, 150 YTL tercüme gideri, 50 YTL kağıt ve fotokopi gideri, 80 YTL ise posta masrafı. Başvuranlar kanıtlayıcı belge niteliğinde başvuranlar Ergül Çiçekler ve Murat Telli ile imzalanan avukatlık ücretini belirten sözleşmeye ilişkin dekontu sunmuşlardır.

Başvuranlar Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler 14246/04 ve 16584/04 numaralı başvurular için iç hukukta ve AİHM önünde yapmış oldukları yargılama giderleri için ayrıca 17.280 YTL talep etmektedir. Bu miktarın dağılımı şu şekildedir: 17.000 YTL avukatlık ücreti, 150 YTL tercüme masrafı, 50 YTL kağıt ve fotokopi gideri ve 80 YTL posta masrafı. Başvuranlar kanıtlayıcı belge niteliğinde başvuran Ergül Çiçekler ile imzalanan avukatlık ücretini belirten sözleşmeye ilişkin dekontu sunmaktadır.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM sunulan belgeler ve sözü edilen kıstaslar ışığında yargılama masraf ve giderleri için başvuranlar Sami Özbil ve Murat Telli'ye ortaklaşa 2.000 Euro ve başvuranlar önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'e 3.000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların *birleştirilmesine*;
2. Devlet Güvenlik Mahkemesi önündeki yargılamanın uzunluğu hakkındaki şikayetin *kabuledilemez*, bunun dışında kalanların *kabuledilebilir olduğu*na;
3. AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. Ağır ceza mahkemesi önündeki yargılamanın uzunluğuna ve kötü muamelelere karşı etkili başvuru yolu bulunmadığına ilişkin AİHS'nin 6/1 ve 13. maddeleri hakkındaki şikayetlerin ayrıca *incelenmesine gerek olmadığına*;
5. Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde hakkaniyete uygun bir yargılamanın gerçekleşmemesi nedeniyle AİHS'nin 6. maddesinin 1. ve 3. paragraflarının başvuranlar Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler bakımından *ihlal edildiğine*;
6. a) AİHS'nin 44 / 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflarla birlikte, ödeme

tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından:

- i. manevi tazminat olarak başvurular Sami Özbil ve Murat Telli'nin her birine 8.000 (sekiz bin) Euro ve başvurular Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'in her birine 11.000 (on bir bin) Euro *ödenmesine*;
- ii. yargılama masraf ve giderleri olarak başvurular Sami Özbil ve Murat Telli'ye ortaklaşa 2.000 (iki bin) Euro ve başvurular Önder Dağdelen ve Ergül Çiçekler'e ortaklaşa 3.000 (üç bin) Euro *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

7. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 25 Kasım 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.